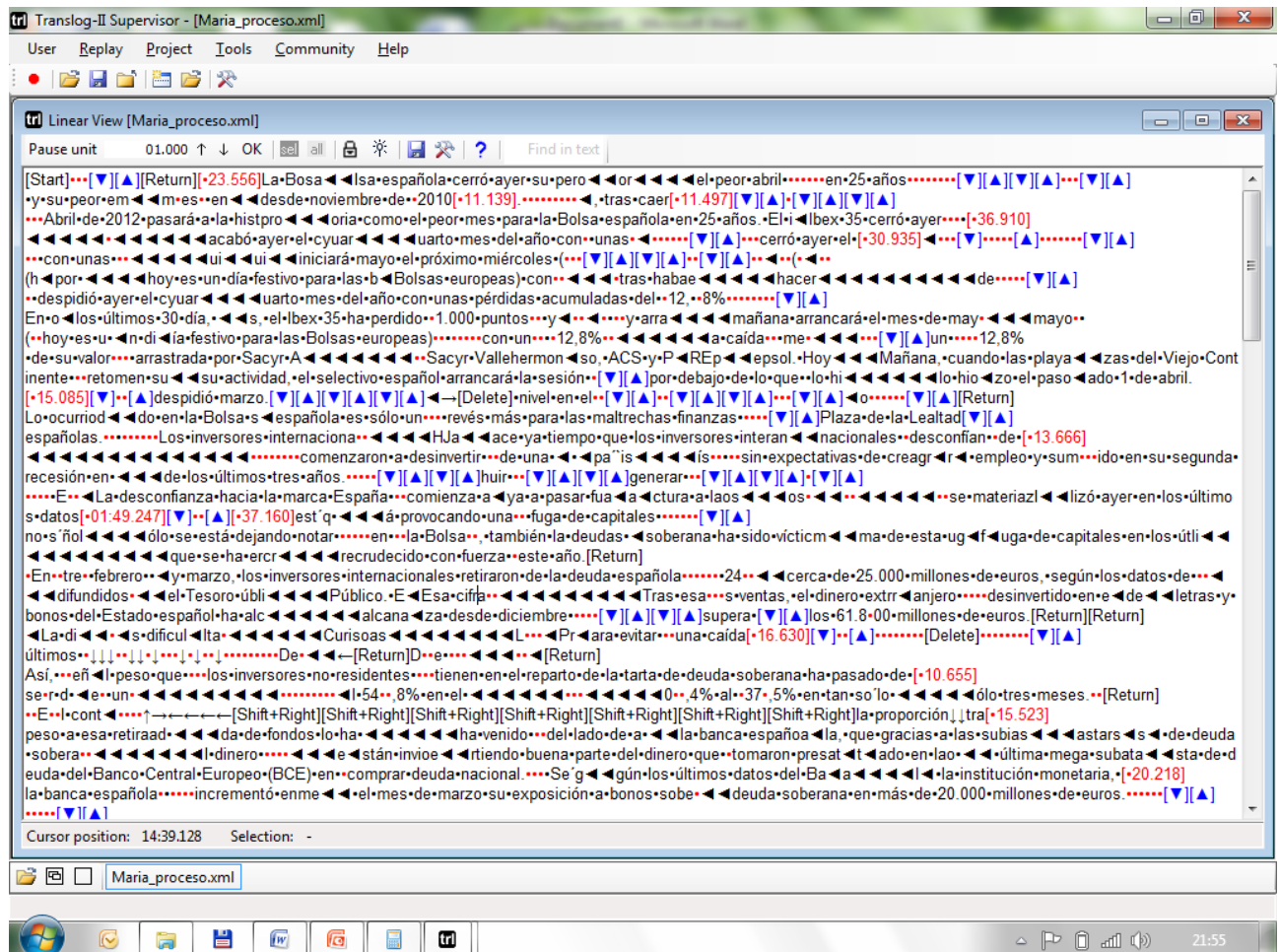

Thesis Proposal

KOGNITIVE PROCESSER I JOURNALISTISK TEKSTPRODUKTION

Ph.d.-studerende
Rikke Hartmann Haugaard

Institut for Erhvervskommunikation
Aarhus Universitet, Business and Social Sciences

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING	2
2. INTRODUKTION TIL PROJEKTET	2
2.1 MOTIVATION	2
2.2 FORMÅL OG FORSKNINGSSPØRGSMÅL	3
3. TEKSTPRODUKTION – SKRIVNING OG OVERSÆTTELSE: EN PROCES	4
3.1. TEKSTPRODUKTIONSPROCESSER	5
3.1.1 <i>Kognitive processer</i>	5
3.1.2 <i>Eksterne processer</i>	6
3.1.3 <i>Situated, Embodied Cognition – Distributed Cognition</i>	6
4. UNDERSØGELSESDSIGN OG METODE TRIANGULERING	6
4.1. EKSPERIMENTER VS. FELTSTUDIER	7
4.2 <i>EL MUNDO</i> : ARBEJDSPLADS, –RUTINER & DELTAGERE	7
4.3 METODISKE OVERVEJELSER	8
4.3.1 <i>Keystroke logging</i>	8
4.3.2 <i>Deltagerobservation</i>	9
4.3.3 <i>Retrospektivt interview</i>	9
4.3.4 <i>Screen capture</i>	10
4.3.5 <i>Videoptagelse</i>	10
4.3.6 <i>Eye tracking</i>	10
4.3.7 <i>Think Aloud Protocols</i>	11
5. GENERERING OG EVALUERING AF EMPIRI	11
5.1 TRANSLOG	11
5.2 RETROSPEKTIVE INTERVIEWS	12
5.3 ARTIKLERNE	13
6. ANALYSE AF EMPIRI	13
6.1 PROCESSEN	13
6.2 PRODUKTET	15
7. JOURNALISTISK TEKSTPRODUKTION SOM OVERSÆTTELSE	15
8. AFSLUTNING	16

BIBLIOGRAFI

1. INDLEDNING

Jeg har valgt at udforme dette Thesis Proposal som en status over mit ph.d.-projekt om kognitive processer i journalistisk tekstproduktion. Jeg har i det forgangne år primært været optaget af at udarbejde et så økologisk validt undersøgelsesdesign som muligt samt at foretage projektets empiriske studie på den baggrund, og jeg står nu over for at skulle tage hul på analysen af det empiriske materiale. Det vil fremgå, at der stadig er overvejelser at gøre sig, diskussioner at tage og valg at træffe. Dette Thesis Proposal er en kærkommen lejlighed til og oplagt mulighed for at lufte nogle af de overvejelser og noget af den tvivl, der trænger sig på, så jeg er klædt på til næste fase, der bl.a. byder på analyse af empirisk materiale. Jeg har valgt først at introducere og motivere ph.d.-projektet i sin helhed for dernæst at fokusere på aspekter af projektet, som jeg er særligt interesseret i at få belyst og diskuteret i forbindelse med præsentationen. I kapitel 2 og 3 introducerer jeg derfor projektet og feltet, hvilket danner baggrund for mit valg af undersøgelsesdesign, der skitseres i kapitel 4. I kapitel 5, 6 og 7 adresserer jeg nogle af de problematikker, der aktuelt optager mig mest, herunder den økologiske validitet af undersøgelsesdesignet og empirien (kapitel 5), mulige analysetilgange til det empiriske materiale (kapitel 6), samt rationale bag antagelsen om, at journalistisk tekstproduktion kan defineres som oversættelse (kapitel 7).

2. INTRODUKTION TIL PROJEKTET

2.1 MOTIVATION

De vestlige samfund i dag er vidensamfund, hvor råmaterialet i arbejdsprocessen er viden (Holm 2011:11). At *skabe* viden er altså en forudsætning for vidensamfundet, men for at vidensamfundet kan udvikle sig, kræves tillige, at den viden, der skabes, *formidles* på en sådan måde, at den kan anvendes (Kastberg 2007:1 ff.). En sådan vidensformidling finder fx sted på tværs af videns asymmetrier (Kastberg 2009:65, Jensen 2003:22) mellem ekspert og lægmand, når specialiseret viden formidles således, at også den brede befolkning kan drage nytte heraf. Indlægssedler inden for medicinalbranchen, samfundsøkonomiske artikler i dagspressen og brugsvejledninger, der vedlægges tekniske apparater, er alle eksempler på en sådan formidling af specialiseret viden.

Denne formidling af viden antages at være oversættelse i den forstand at

"A source text exists or has existed at some point in time. A transfer has taken place and the target text has been derived from the source text (resulting in a new product in another language, genre or medium), i.e. some

kind of relevant similarity¹ exists between the source and the target texts. This relationship can take many forms and by no means rests on the concept of equivalence, but rather on the skopos² of the target text.”

(Zethsen 2007:299)

I kapitel 7 uddybes rationalet bag denne antagelse.

Det er karakteristisk for forskningen inden for ekspert lægmand-kommunikation (se fx Askehave/Zethsen 2002, 2005), at den fokuserer på selve teksten, og også inden for oversættelsesstudier er der en lang tradition for at studere tekstproduktet for at undersøge, hvilke strategier, der anvendes i oversættelse (Schjoldager 2008). Siden Vinay & Darbelnet udgav deres skelsættende *Stylistique comparée du français et de l'anglais* i 1958, har der i den del af forskningen, der beskæftiger sig med oversættelse og lingvistik været fokus på, hvilke sproglige strategier oversættere benytter sig af. Undersøgelsesmetoden til dette er typisk en sammenligning af kildetekst og måltekst.

2.2 FORMÅL OG FORSKNINGSSPØRGSMÅL

Derimod er selve processen, fra det øjeblik, hvor en tekstproduktions- eller oversættelsesopgave udstikkes, til det færdige produkt foreligger, underbelyst. Formålet med nærværende projekt er derfor at hjælpe til at udfylde dette hul i forskningen ved at undersøge den proces, der sikrer, at specialiseret viden demokratiseres. Fokus i studiet vil være på kognitive processer i spansk journalistisk tekstproduktion, og følgende forskningsspørgsmål forventes på nuværende tidspunkt at bidrage med viden om processen og dermed hjælpe til at opfylde projektets formål:

- Hvor i skriveprocessen møder journalisten udfordringer?
 - Møder journalisten fx udfordringer under hele skriveprocessen, eller koncentrerer udfordringer i bestemte perioder, afsnit, formuleringer, etc.
- Hvilke udfordringer møder journalisten?
 - Møder journalisten fx eksterne udfordringer, der er bestemt af arbejdsplads eller –situation eller interne udfordringer fx vedr. selve formidlingen?
- Hvordan tackler journalisten udfordringerne?
 - Konsulterer journalisten fx kildematerialet eller opslagsværker?

¹ Diskussion af ”relevant similarity” findes i Linell (1998), Sarangi (1998) & Aksehave / Kastberg (2001)

² Se Vermeer (1989/2000) og Nord (1997) for diskussion af skopos

³ Tekstproduktion ses her som et overbegreb, der dækker over skrivning og det, der traditionelt anses for oversættelse.

² Se Vermeer (1989/2000) og Nord (1997) for diskussion af skopos

- Kan der identificeres et mønster i, hvor journalisten møder bestemte udfordringer, og hvordan de tackles?
 - Er der sammenhæng mellem hvor i processen, journalisten møder en udfordring, og hvilken udfordring, det er?
 - Er der sammenhæng mellem hvor i processen, journalisten møder en udfordring, og hvordan udfordringen tackles?
 - Er der sammenhæng mellem hvilken udfordring, journalisten møder, og hvordan udfordringen tackles?

Fra en procesorienteret vinkel kan tekstproduktion siges at bestå af to overordnede aktiviteter, dels af tekstaktivitet, dvs. tekstproduktion og –revision i bred forstand, dels af pauser (Perrin 2006). Den aktivitet, der foregår mellem to pauser, udgør et tekstsegment, der enten kan kategoriseres som et proces- eller et produktsegment, afhængigt af dets placering i processen eller i den færdige tekst. Et produktsegment i den færdige tekst kan således være et resultat af flere processegmenter, og i den forstand kan empiri fra processen således siges at give ”(...) a much richer reflection of the activities that constitute text production than the finished target text product” (Jakobsen 2006:100).

Inden for procesforskningen er der konsensus om, at pauser i tekstproduktion kan tolkes som tegn på ”(...) mental organisation, problem-solving or the beginning of a cognitive unit” (Immonen 2006:315). I studiet antages det, at pauser af en vis længde er indikation på udfordringer, og fokus vil derfor være på pauserne, og hvordan de bruges til at formidle viden i tekstsegmenterne. I afsnit 6.1 diskuteres pausebegrebet kort.

3. TEKSTPRODUKTION – SKRIVNING OG OVERSÆTTELSE³: EN PROCES

Projektet placerer sig i et procesorienteret forskningsparadigme og trækker på forskning fra discipliner som skrivning og oversættelse samt moderne kognitiv psykologi, fx *Situated Cognition*. I det følgende skitserer jeg hovedlinjerne i den forskningslitteratur, der danner baggrund for mit valg af undersøgelsesdesign.

Den eksisterende litteratur beskriver skrivning som en proces bestående af flere komponenter; én der planlægger teksten, én der oversætter ideer fra konceptuel til sproglig form, og én der evaluerer og – om nødvendigt – reviderer begreber og udtryk (Lindgren/Sullivan 2006:32).

Tekstskribenter bruger disse komponenter aktivt og i forskellige kombinationer og rækkefølge under skrivning, og vekselvirkningen mellem planlægning, formulering, evaluering og revision

³ Tekstproduktion ses her som et overbegreb, der dækker over skrivning og det, der traditionelt anses for oversættelse.

resulterer i en rekursiv proces, efterhånden som skribenten bevæger sig rundt i teksten og opgiver eksisterende ideer og strukturer til fordel for nye (Lindgren/Sullivan 2006:32).

Også inden for oversættelsesstudier betragtes oversættelse ofte som en aktivitet, der består af tre rekursive og ikke lineære faser, hvor oversættelsen planlægges, formuleres og revideres (se fx Jakobsen 2003 & Englund Dimitrova 2005).

For nærværende studie vil det være meningsfyldt at fokusere på den komponent, hvor oversættelse af ideer til sproglig form er dominerende, dvs. hvor tekstproduktion som sådan finder sted, inklusive den planlægnings- og revisionsaktivitet, der måtte være.

3.1 TEKSTPRODUKTIONSPROCESSER

Tekstproduktion kan også ses som et kompleks af forskellige subprocesser, der alle bidrager til det færdige tekstprodukt. Schubert (2009:19) inddeler disse subprocesser i to overordnede typer: 1) Interne processer, dvs. overvejelser og beslutninger om udformning af teksten, og ofte omtalt som tekstproducentens "black box" (se fx Christensen 2011:138), og 2) eksterne processer, dvs. umiddelbart observerbare handlinger, fx anvendelse af hjælpemidler, kommunikation med fx kollegaer og printning. De interne processer finder sted i eksterne workflows, og ifølge Christensen (2011:38-39) må disse eksterne og observerbare processer forventes at have en pendant i de kognitive processer, hvilket uddybes i de følgende afsnit.

3.1.1 Kognitive processer

Studier i kognitive processer, jf. Schuberts interne processer i ovenstående afsnit, kan bidrage med viden om tekstproducenters udfordringer, overvejelser og beslutninger, når den komplekse opgave, det er at skrive, udføres (Ri sku 2010:94). Inden for skriveforskningen startede interessen for kognitive processer, i begyndelsen af 1980'erne, hvor Hayes & Flower satte fokus på en kognitiv tilgang til skrivning (Alarmagot & Chanquoy 2001:4) med deres *Cognitive Process Model of the Composing Process*. Modellen fremstiller skriveprocessen som overvejende kompleks, mange lageret og rekursiv, hvor forskellige subprocesser ikke følger et fast mønster, men er dominerende på forskellige tidspunkter i løbet af den overordnede skriveproces, jf. kapitel 3.

Inden for oversættelsesstudier var bl.a. Gerloff, Krings og Lörsher midt i 1980'erne pionerer inden for forskning i processer (Jääskeläinen 2010: 371). Siden da har andre forskere bidraget væsentligt til forskningen, heriblandt Alves (2003), Dragsted (2004), Englund Dimitrova (2005), Göpferich (2008), Hvelplund (2011) O'Brien (ed) (2011), Alvstad *et al* (eds) (2011), for at nævne nogle få af de nyere bidrag.

3.1.2 *Eksterne processer*

Som nævnt ovenfor i afsnit 3.1 kan eksterne processer ses som determinerende for kognitive processer, og såvel inden for skrivning som inden for oversættelse er udviklingen gået i retning af en udvidelse af den snævre og strengt kognitivistiske tilgang samt en øget opmærksomhed på den sociale dimension af skrive- eller oversættelsesaktiviteten. Tekstproduktion ses således såvel som en kognitiv aktivitet som en kontekstafhængig (*:contextually constrained*) aktivitet (se fx Miller/Sullivan 2006 & Risku 2010).

3.1.3 *Situated, Embodied Cognition & Distributed Cognition*

Inden for nyere kognitionsforskning findes samme tankegang i de teoretiske retninger *Situated, Embodied Cognition* (Hutchins 2000, Risku 2002, 2010) og *Distributed Cognition* (Rumelhart *et al* 1986, Dragsted 2006), der i meget korte træk anser kognition som en udvidet aktivitet, der ikke kun er placeret i den menneskelige hjerne, jf. Schuberts interne processer, men som et samspil mellem hjerne, krop og situation, jf. Schuberts eksterne processer, herunder også artefakter som fx computere og andre værktøjer (Hutchins 2000). Inden for oversættelsesstudier er dette syn på kognition bl.a. blevet overtaget af Risku (2002 2010) og Dragsted (2006). Ifølge Risku (2010:103) er ethvert forsøg på at forklare tekstproduktion alene ved at beskrive den enkelte tekstproducentens kognitive processer således dømt til at mislykkes.

Mit syn på kognition og tekstproduktion er inspireret af netop denne tilgang, og skriveprocessen udforskes derfor som en udvidet aktivitet, dvs. som et resultat af tekstproducentens interaktion med sin omverden, som et samspil mellem interne og eksterne processer. Derfor er det meningsfyldt at udforske processen i dens naturlige omgivelser, hvilket jeg uddyber i afsnit 4.1.

4. UNDERSØGELSESDSIGN OG METODETRIANGULERING

Metoder til udforskning af kognitive tekstproduktionsprocesser kan klassificeres forskelligt afhængigt af de kriterier, der anvendes. Göpferich (2008) opdeler metoderne i bl.a. kvalitative vs. kvantitative metoder, offline vs. online metoder, kortere vs. longitudinale studier og eksperimenter vs. feltstudier. Uanset kriterier og klassifikation har alle metoder fordele og ulemper, men det synes at være en kendsgerning, at triangulering er en nødvendighed for at udnytte fordelene ved de forskellige metoder samt for at kompensere for deres mangler og få et rigt og mere detaljeret billede af skriveprocessen (Dam-Jensen/Heine 2009:11-12, Alves 2003, Englund Dimitrova 2005:67). Jeg vil i det følgende begrænse mig til at kommentere sidstnævnte dikotomi.

4.1 EKSPERIMENTER VS. FELTSTUDIER

Langt størstedelen af de processtudier, som litteraturen beskriver, er foretaget som eksperimenter, der giver mulighed for at kontrollere mange variable men til gengæld sjældent har høj økologisk validitet, fordi deltageren tages ud af sin vante kontekst (Göpferich 2008:16).

En modpol hertil er et mere etnografisk inspireret feltstudie, der undersøger processen under normale betingelser (se fx Perrin 2006). Feltstudier rummer ikke samme mulighed for at styre så mange variable som i eksperimenter, hvis nogen overhovedet. Metoden har dog den åbenlyse kvalitet i større omfang at kunne udforske et fænomen på fænomenets betingelser og dermed bidrage til en højere grad af økologisk validitet. Christensen (2011:156) fremhæver, at denne type studier bør fremmes og foreslår samtidig at samle de to metoders kvaliteter i eksperimentelle feltstudier, der tillader at fremme den økologiske validitet samt at kontrollere relevante variable.

I forlængelse af diskussionen i afsnit 3.1.3, finder jeg Christensens (2011) forslag om eksperimentelle feltstudier utroligt velegnet, da jeg netop interesserer mig for at udforske skriveprocessen som en udvidet aktivitet, som et samspil mellem journalist og arbejdspladsens begrænsninger og dermed i naturlige omgivelser. Derfor har jeg valgt at foretage studiet som et workplace-studie på økonomiredaktionen ved det spanske landsdækkende dagblad, *El Mundo*.

Det endelige undersøgelsesdesign, jf. afsnit 4.3, er et resultat af et ønske om at skabe et design, som er så økologisk validt som muligt, under hensyntagen til de restriktioner, som den aktuelle arbejdsplads, herunder de deltagende journalisters samtykke, skaber. Derfor vil jeg kort beskrive min empiri, inden jeg gør rede for de metodiske overvejelser og valg.

4.2 *EL MUNDO*: ARBEJDSPLADS, –RUTINER & DELTAGERE

Økonomiredaktion på *El Mundo* består primært af et stort rum, hvor journalisterne arbejder side om side ved lange borde, hvor der er plads til 4. Artiklerne forfattes i et softwareprogram, der viser den emergende tekst på den aktuelle placering i avisen, og layoutet er således en væsentlig del af skriveprocessen og i særdeleshed af udarbejdelse af rubrik. For at få så homogene processer som muligt, hvad angår ikke personafhængige variable som artikellængde og skrivetidspunkt, tilstræbtes det at studere dagens prioriterede nyhedsartikel, der typisk skrives i tidsrummet 19 – 23 og ofte har en længde på ca. 5000 anslag inkl. mellemrum.

4 journalister accepterede at deltage i studiet; tre kvinder og en mand. De er alle journalistisk uddannede og arbejder med forskellige områder; arbejdsmarked, banksektor, børs samt makro- og international økonomi. De har været ansat på *El Mundo* i mellem 4 og 17 år, og to af dem kan siges at have journalistisk erfaring fra tidligere ansættelser. Tre af dem har flere års erfaring med stoffet,

mens én journalist nyligt havde skiftet område og således blot fået opbygget et par måneders erfaring inden for det pågældende felt.

4.3 METODISKE OVERVEJELSER

På baggrund af eksisterende litteratur samt pilottest⁴ antages det, at information om pause- og segmenteringsmønstre, observation af skriveprocessen, dialog med journalisterne samt evt. den færdige artikel kan bidrage med viden, der sætter mig i stand til at besvare mine forskningsspørgsmål. Jeg vil i det følgende kortfattet først motivere mine valg og dernæst mine fravalg af metoder, dog uden at give en udtømmende gennemgang af litteraturen.

4.3.1 *Keystroke logging*

Vha. et softwareprogram kan journalistens brug af tastaturet registreres, dvs. hvilke taster der aktiveres, hvad der slettes, og hvordan cursoren bevæger sig, mens artiklen forfattes. Programmet registrerer også det nøjagtige tidspunkt for hver tastaturbevægelse (inkl. pauser) og giver således adgang både til de forskellige stadier, en tekst passerer, inden den færdige tekst foreligger, og til oplysninger om timingen, der forudsættes at afspejle de underliggende kognitive processer (Jakobsen 2005, 2006), og derfor forekom *keystroke logging*, som en meget velegnet metode. Efter selve optagelsen er det muligt at afspille et *replay* af en skriveproces et utal af gange samt at skabe en lineær repræsentation af en hel skriveproces inkl. alle pauser og ændringer, og begge disse muligheder vurderes at kunne danne et godt grundlag for et retrospektivt interview. Af de egnede *logging*-software, var *Translog* (www.translog.dk) det eneste, der havde et velfungerende *replay*, hvilket er den altovervejende grund til, at jeg valgte at benytte mig af netop dette software.

Programmet kan installeres på journalistens egen computer og således højne den økologiske validitet, og bevægelser og pauser registreres uden ellers at påvirke selve skriveprocessen. En svaghed ved *Translog* er dog, at kun det, der forfattes i selve programmet, registreres, hvilket vil sige, at internetsøgninger mm. ikke optages.

De forskellige test af softwaret viste bl.a., at *Translog* kan køre stabilt med og uden input af tekst i en længere periode, dvs. flere timer⁵, men at det ikke er muligt at gemme teksten løbende i programmet. Det ville derfor være nødvendigt at tillade journalisten løbende at kopiere teksten fra *Translog* og gemme den i det normale softwareprogram⁶.

⁴ Under udarbejdelsen af undersøgelsesdesignet foretog jeg en mængde test samt 4 egentlige pilottest for at kunne udarbejde guides til observationsprotokollen og det retrospektive interview og for at undersøge deltagerens oplevelse af at skrive under softwarets restriktioner.

⁵ *Translog* har tidligere primært været brugt til eksperimenter af kortere varighed.

⁶ En deltager i pilottestene, der er freelancejournalist på *El Mundo*, tilgængede, at hans *copy-paste*-aktivitet ikke forstyrrede skriveprocessen.

4.3.2 *Deltagerobservation*

Gennem deltagerobservation er det muligt at notere alle hør- og observerbare handlinger. I studier inden for skrivning og oversættelse er den mere etnografisk inspirerede metode med håndskreven protokol ofte erstattet af mere avancerede og nøjagtige metoder, som f.eks. videooptagelser (Christensen 2011:142). Dels på grund af de fysiske rammer på arbejdspladsen, og dels af hensyn til de deltagende journalister såvel som deres kollegaer, valgte jeg at gøre brug af observation af deltageradfærd ved hjælp af den gammeldags håndskrevne protokol. Det ville gøre det muligt både at observere skærmaktiviteten samt at observere de fysiske aktiviteter, der ville finde sted i lokalet, og empiri genereret ved denne metode kunne give oplysninger om, hvorvidt pauser blev anvendt til informationssøgning, om typen af information, der søgtes, fx om der søgtes på internettet eller i kildematerialet eller hos kollegaer. Metoden skulle sammen med *Translog*-filerne tjene som forberedelse til det retrospektive interview (Englund Dimitrova 2010:408).

Metoden er ofte blevet kritiseret for, at forskeren, med sin observerende tilstedeværelse, ufrivilligt kommer til at påvirke den proces, der ønskes undersøgt. Men fordi journalisterne arbejder i et stort og åbent fælleskontor og derfor er vant til, at der er megen aktivitet omkring dem, mens de arbejder, var det rimeligt at forvente, at min tilstedeværelse hurtigt vil blende ind i omgivelserne.

4.3.3 *Retrospektivt interview*

I et retrospektivt interview gives journalisten mulighed for selv at italesætte aktiviteter, der har fundet sted under skriveprocessen og valg, der er truffet. Empirisk materiale genereret ved denne metode vil derfor kunne give information om særlige problemer i skriveprocessen og dermed bidrage til at afklare uklarheder fra andre metoder, fx vedr. brug af kildemateriale eller internetsider. Netop fordi jeg ønskede at kombinere det kvantitative materiale, der blev genereret vha. *Translog*, med et en kvalitativ tilgang, valgte jeg at foretage retrospektive interviews.

At bruge et retrospektivt interview til at generere viden om kognitive processer anses dog af flere for en tvivlsom affære (fx Englund Dimitrova 2005:67). At journalisten kommenterer skriveprocessen retrospektivt betyder, at det kan være svært at huske præcist, hvad der skete hvornår og hvorfor, og det indebærer en risiko for, at den forklaring på en given aktivitet, som journalisten giver efterfølgende, faktisk ikke er forklaringen, men blot en kvalificeret formodning om, hvad forklaringen kunne have været (Sullivan/Lindgren 2006).

Denne risiko søgtes reduceret ved 1) at gennemføre interviewene i umiddelbar forlængelse af en optaget skriveproces og 2) at lade materiale fra *Translog* og observationsprotokollen fungere som stikord (Englund Dimitrova 2005:67)

I det retrospektive interview var jeg interesseret i at vide, hvordan teksten blev til, og hvorfor den blev, som den blev. I betragtning af, at jeg sandsynligvis blot ville have omkring en sjettedel af den tid, som selve skriveprocessen varede, til rådighed til at snakke om den, samt at alt det, der finder sted i teksten, kan ses af *Translog*-filerne, lå fokus i interviewguiden på den overordnede proces med udvælgelse af en håndfuld konkrete aktiviteter, som journalisten måske endda selv ville identificere som udfordringer, og som relevante at snakke om.

4.3.4 *Screen capture*

Fordi det valgte *logging*-program kun registrerer den aktivitet, der finder sted i selve programmet, overvejede jeg at supplere med *screen capture*, der registrerer journalistens handlinger på computeren ved at dokumentere skærbilleder fra processen. Empirisk materiale genereret ved denne metode kan give information om, hvordan der arbejdes på computeren uden for *Translog*, om pauser i skriveprocessen anvendes til informationsøgning fx på internettet, om typen af information, der søges, fx forklaring af begreber, synonymer, eller til elektronisk kommunikation fx med eksperter (Englund Dimitrova 2010:408). Softwaren ville, som *Translog*, skulle installeres på journalisten egen computer, hvilket måske kunne betyde, at *Translog* kom til at køre ustabil, hvilket er den væsentligste grund til, at jeg fravalgte denne metode.

4.3.5 *Videoptagelse*

En anden måde at iagttage skærmaktiviteten på er vha. videoptagelse. Afhængigt af, hvor kameraet placeres, og hvor mange kameraer, der anvendes, er det muligt dels at observere den aktivitet, der finder sted på skærmen, dels at observere journalistens ansigtsudtryk samt dels at observeres anden aktivitet, der finder sted i lokalet.

Journalisterne arbejder side om side i et stort åbent kontor, hvor det vil være vanskeligt at installere kameraer, uden at det vil være forstyrrende på arbejdspladsen, og derfor valgte jeg ikke at benytte mig af videoptagelse men i stedet at lide på etnografisk inspireret deltagerobservation.

Såvel *screen capture* som videoptagelse kan tjene som forberedelse til et retrospektivt interview (Dimitrova 2010:408), men fordi det retrospektive interview skulle foretages i umiddelbar forlængelse af skriveprocessen, ville der ikke være tid til at gennemse optagelserne inden.

4.3.6 *Eye tracking*

En *eye tracker* registrerer den måde, som journalisten bevæger øjnene på, dvs. hvor og hvor længe de fæstner blikket på computerskærmen. Empirisk materiale genereret ved denne metode kan give information om, hvor koncentrationen ligger i processen, og hvordan journalisten fordeler sin

opmærksomhed mellem tastatur og skærm (Göpferich *et al* (eds) 2008), og er derfor som udgangspunkt en meget attraktiv metode. De øjensynlige kvaliteter til trods anså jeg ikke *eye tracking* for at være en egnet metode, bl.a. fordi studiet skulle foretages under helt normale betingelser, og en *eye tracker* i et vist omfang ville kompromitere den økologiske validitet. I stedet søgte jeg at generere tilsvarende empiri ved at triangulere *logging*, deltagerobservation og retrospektive interviews.

4.3.7 *Think Aloud Protocols*

Think Aloud Protocols (TAPS) dækker over en metode, hvor journalisten under hele skriveprocessen løbende verbaliserer sine tanker. Empirisk materiale genereret ved denne metode kan fx give information om både de tanker, journalisten har om skriveprocessen og om de overvejelser, vedkommende gør sig under skrivningen (fx Jääskeläinen 2010:371). I den forstand virker metoden meget appellerende, men er ikke desto mindre omdiskuteret, og der findes indikationer af, at den i sig selv påvirker (dele) af processen (Li 2004, Bernadini 2001, Jakobsen 2003, Hansen 2005).

Fordi journalisterne arbejder så tæt sammen side om side i et stort åbent kontor, og fordi jeg ønskede at studere så autentiske skriveprocesser som muligt, vurderede jeg, at metoden ikke var hensigtsmæssig. I stedet søgte jeg at generere tilsvarende empiri ved at triangulere *logging*, deltagerobservation og retrospektive interviews.

5. GENERERING OG EVALUERING AF EMPIRI

Translog blev installeret på journalistens computer. Umiddelbart før en optagelse introducerede jeg journalisten til programmet, jvf. afsnit 4.3.1. Når journalisten var klar, startede jeg *loggingen* simultant med observationsprotokollen, og i umiddelbar forlængelse af optagelsen foretog jeg det retrospektive interview.

5.1 TRANSLOG

Som nævnt i afsnit 4.2, skriver journalisten under normale omstændigheder sin tekst i et særligt program, der gør det muligt for ham eller hende hele tiden at se teksten på den tildelte plads i avisen, mens den skrives. Det betyder, at journalisterne i høj grad er afhængige af dette layout. Når de kopierede et tekststykke fra *Translog* for at gemme det i det normale skriveprogram, imødekom de derfor samtidig et behov for at se teksten i kontekst. Desuden viste det sig, at visse tegn, som fx anførselstegn, laves på en særlig måde i journalisternes eget program, og nogle af journalister gav sig i lag med denne form for korrektur foruden at foretage de layout-mæssige justeringer. Når det var

tilfældet, noterede jeg det i observationsprotokollen. Det udgør ikke et problem i sig selv, men ved at give sig til at arbejde med teksten i deres eget skriveprogram, kom nogle af journalisterne efterfølgende til at skrive ny tekst i dette program og ikke i *Translog*. Da de blev opmærksomme på fejltagelsen tastede de det pågældende tekststykke i *Translog*. Det fremgår naturligvis også af observationsprotokollen, men det betyder, at det empiriske materiale fra *Translog* ikke så rent, som det kunne ønskes.

Desværre har jeg blot protokoller fra tre journalister, da der ved én af optagelserne opstod problemer med *Translog*. Programmet lukkede ned uden varsel, og uden at journalisten havde nået at gemme sin tekst. Det var desværre ikke muligt at få programmet til at køre stabilt, og den pågældende journalist skrev ikke andre artikler.

5.2 RETROSPEKTIVE INTERVIEWS

I de retrospektive interview viste det sig meget svært for journalisterne at sætte ord på noget, der ikke umiddelbart syntes ekstraordinært specielt og nævneværdigt for dem, og det var umiddelbart lettere for dem at tale om skriveprocesser generelt end det var for dem at tale om den konkrete og just overståede proces. Der er flere mulige årsager; Selve skriveprocessen kan have været så lang, at det kan have været svært for journalisterne at genkalde sig eksakt, hvad der er sket (Ericsson & Simon 1984/1993: xvi i Englund Dimitrova 2005:67). En anden mulig årsag er, at journalisternes skriveproces i høj grad er rutineret, hvilket bl.a. ifølge Ericsson & Simon (1984) samt Bereiter & Scardamalias (1987) *Knowledge Telling model* kan betyde, at de ikke er kognitivt bevidste om mange af de valg, de træffer, og derfor heller ikke kan verbalisere dem. Det kan naturligvis også skyldes den mere banale omstændighed, at det var fyraften, og journalisterne gerne ville hjem. Endelig afviser jeg ikke muligheden for, at en mere erfaren interviewer ville have haft større succes. Det kan også skyldes en kombination af ovenstående.

Jeg havde forventet, at *replay*-funktionen og den lineære repræsentation af skriveprocessen ville bidrage til udvælgelsen af de udfordringer, som det retrospektive interview skulle adressere, men den håndskrevne observationsprotokol viste sig bedre til hurtigt at identificere udfordringer. Journalisterne virkede desuden ikke så imponerede over at se et glimt af et *replay* af deres egen skriveproces som forventet, og de havde svært ved at koble den lineære repræsentation af processen med den færdige artikel.

Under det retrospektive interviewet gav journalisterne udtryk for, at bortset fra at skrive teksten i *Translog*, kunne den nyligt overståede skriveproces karakteriseret som prototypisk for deres måde at producere en artikel på, og at de under processen ikke følte sig overvåget.

Efter at have haft lejlighed til at se mere indgående på en lille del af det empiriske materiale, er det tydeligt for mig, at en detaljeret analyse af protokollerne ville være et fremragende udgangspunkt for et retrospektivt interview og ville kvalificere mig til at stille flere mere konkrete spørgsmål, som ville have været lettere for journalisten at svare på. Desværre er sådan en grundig analyse ikke mulig at foretage i løbet af det korte tidsinterval mellem endt skriveproces og retrospektivt interview, som litteraturen anbefaler, hvis udbyttet af interviewet skal optimeres.

5.3 ARTIKLERNE

Alle tre artikler er skrevet mellem kl. 19 og 22.30, men af forskellige årsager var det ikke muligt at optage dagens prioriterede artikel⁷, så teksterne varierer i længde, dvs. hhv. 3239 anslag, 4006 anslag og 4280 anslag, hvilket der skal tages højde for i enhver komparativ præsentation. Alle artikler er dog trykt i økonomidelen af avisen og henvender sig således til samme potentielle læser.

6. ANALYSE AF EMPIRI

Det empiriske materiale omfatter 3 procesprotokoller, der hver indeholder en *Translog*-optagelse, en observationsprotokol, et retrospektivt interview, kildetekstmateriale, herunder håndskrevne noter og fortegnelse over søgehistorik og redskaber anvendt under skriveprocessen samt den færdige artikel, hvoraf én knytter sig til bankverden, én til arbejdsmarked og én til børsverden.

6.1 PROCESSEN

Få processtudier har gjort sig umage for at beskrive kodning og analyse af empirisk materiale og min fremgangsmåde vil indledningsvist primært være heuristisk. Jeg forventer, at det vil være frugtbart at tage udgangspunkt i *Translog*-optagelserne og at synkronisere observationsprotokollen og oplysninger om brug af hjælpemidler hermed. Intuitivt ser jeg to mulige og komplementære analysetilgange, der begge har et kvalitativt afsæt:

1) Tid:

Jeg overvejer at opdele de processerne i hensigtsmæssige tidsvinduer, fx 5 eller 10 minutter, og give en kvalitativ beskrivelse af aktiviteterne i det første vindue af processen, efterfulgt af en kvalitativ beskrivelse af aktiviteterne i andet vindue af processen, etc. Det vil gøre det muligt at identificere udfordringerne i et tidsmæssigt perspektiv og dermed bl.a. undersøge,

⁷ Fx tog det halvanden dag at få tilladelse til at installere *Translog* og i løbet af den tid skrev én af journalisterne en passende artikel. En anden journalist gik i gang med at skrive en passende artikel uden at gøre mig opmærksom på det, så loggingen blev ikke startet.

om der er forskel på, hvilke udfordringer journalisterne møder, og hvordan de tackler udfordringerne, afhængigt af, hvor langt inde i skriveprocessen, de befinder sig. De tre skriveprocesser varer hhv. 2:02:23 min., 58:23 min. og 1:19:39 min., så det første tidsvindue i én proces svarer ikke til det første tidsvindue i en anden, når længden af den samlede skriveproces tages i betragtning. I en komparativ fremstilling overvejer jeg derfor at tage udgangspunkt i relative tidsvinduer for i beskrivelsen af de tre processer.

2) Genre:

De tre artikler har samme overordnede formål: at informere potentielt samme læser om noget nyt inden for hver sit emne, og det er derfor forventeligt, at artiklerne har samme overordnede struktur. Derfor forekommer en beskrivelse opdelt i gennemæssige afsnit, fx rubrik, indledning, brødtekst og afslutning, frugtbar. En sådan beskrivelse vil kunne identificere udfordringer i forhold til indholdet og dermed bl.a. indikere, om der er forskel på, hvilke udfordringer journalisten møder, og hvordan de løses, alt efter hvor i nyhedsgenren, journalisten befinder sig. Komparativt vil beskrivelsen kunne identificere forskelle og ligheder, der ikke lader sig identificere i et tidsmæssigt perspektiv. Fx tager det journalisterne hhv. 13:52 min., 6:03 min. og 7:13 min at skrive første afsnit i de tre skriveprocesser.

Som nævnt i afsnit 2.2, kan pauser i tekstproduktion tolkes som udfordringer, og jeg forventer at pauserne spiller en central rolle i beskrivelserne. I den endelige afhandling vil min diskussion af pauser, herunder længde og syntaktisk placering, trække på væsentlige empiriske bidrag som fx Schilperoord (1996), Jakobsen (2003), Dragsted (2004), Immonen (2006) og Englund Dimitrova (2006). Særligt interessante forekommer 1) Dragsted (2004), fordi hun anvender en individuel pauselængde, og 2) Immonen (2006), fordi hun foretager en sammenligning af pauser i ordinær oversættelse og monolingval tekstproduktion bl.a. med udgangspunkt i syntaktiske kategorier.

Ifølge Lorenzo (1999: 25-26) kan det, på baggrund af *keystroke loggings*, være vanskeligt med sikkerhed at identificere hvori en udfordring består, dvs. hvilke konkrete elementer, der skaber en udfordring, og dermed om en given pause skyldes udfordring i det tidligere eller det efterfølgende tekstsegment. Jeg nærer et håb om, at jeg, ved at triangulere empiri fra *Translog* med observationsprotokollen og det retrospektive interview, vil være i stand til at træffe kvalificerede valg af, hvilket segment, en given pause skal knyttes til, og dermed kunne fastlægge, hvori udfordringen består.

Efter at have haft lejlighed til at kigge mere indgående på en lille del af *Translog*-filerne, lader revision umiddelbart til at være et punkt, hvor de tre journalisters personlige skrivestil træder frem. Revisioner forekommer derfor interessante at arbejde med som selvstændig kategori, fordi revisioner kan være med til at indikere, hvad der er sket før eller under en pause afhængigt af, hvornår de optræder, og også hvordan udfordringen tackles.

6.2 PRODUKTET

Mit formålet med at foretage en analyse af teksten skulle være at supplere analysen af processen og dermed skabe yderligere viden herom, så forskningsspørgsmålene kan besvares. Fordi den journalistiske tekst i projektet placeres i en oversættelsesmæssig kontekst, har tanken været at analysere teksterne ud fra et mere traditionelt oversættelsesperspektiv, selvom det er åbenlyst, at en traditionel sammenligning af kilde- og måltekst ikke er frugtbar. Jeg er ikke nået til et punkt, hvor jeg kan konkretisere mine overvejelser videnskabeligt vha. litteraturen, men med udgangspunkt i vidensasymmetrien ekspert-lægmand, forestiller jeg mig, at det kunne være interessant at undersøge, *hvad* der siges i hhv. kildemateriale og måltekst, og *hvordan* det siges i hhv. kildemateriale og måltekst. En del af kildematerialet består af journalisterne håndskrevne notater, og min reelle adgang til dele af dette materiale er derfor selvsagt noget begrænset.

7. JOURNALISTISK TEKSTPRODUKTION SOM OVERSÆTTELSE

Inspireret af Zethsen (2007, 2009), der, i sin diskussion af *intralingval oversættelse*, trækker på Jakobsons (1959/2000) tredeling af oversættelse og på begreber som *cluster concept* (Tymoczko), *family resemblances* (Wittgenstein) og *source text, transfer* og *intertextual relationship* (Toury), var undersøgelsens objekt, journalistisk tekstproduktion, oprindeligt tænkt som et eksempel på *intralingval oversættelse*, hvor fortolkning af sproglige tegn på et sprog foregår ved hjælp af andre sproglige tegn på det samme sprog (Jakobson 1959/2000:114), og hvor måltekstens genre og skopos kan variere meget fra kildematerialet, jf. afsnit 2.1.

Én af journalisterne anvendte en engelsksproget kilde i sit kildemateriale, hvilket i Jakobsons og Zethsens terminologi ekskluderer aktiviteten fra at være intralingval. Dermed har det intralingvale aspekt vist sig for snævert og uegnet til at beskrive samtlige skriveprocesser i studiet. Jeg har i skrivende stund endnu ikke så detaljerigt et overblik over de tre skriveprocesser til at kunne sige, om den pågældende proces mærkbart adskiller sig fra de to andre, der udelukkende baserer sig på spansksproget kildemateriale. I det retrospektive interview kommenterede den pågældende journalist ikke, at den engelsksprogede kilde havde været sværere at arbejde med, men nævnte derimod, at hun

havde slået en spansk fagterm op for at få inspiration til, hvordan den kunne forklares for læseren. Rent intuitivt forestiller jeg mig ikke, at det faktum, at den pågældende kilde er engelsk i stedet for spansk, spiller en central rolle i processen. På nuværende stadie har jeg en formodning om, at processen ikke så meget er styret af nationale sprog – forudsat at de beherskes – men nærmere af forholdet mellem kildemateriale og måltekst og dennes formål, af ekspertise ud i det faglige indhold og viden om og fortrolighed med genre- og sprogkonventioner inden for det pågældende felt. Så at forsøge at argumentere for, at den aktivitet, jeg har været vidne til, er intralingval oversættelse, og for intralingval oversættelse som en særegen aktivitet virker ikke på nuværende tidspunkt formålstjenligt. Studiet kan dog give anledning til en interessant diskussion af grænsen mellem forskellige typer af tekstproduktion, der traditionelt opfattes forskelligt.

8. AFSLUTNING

Formålet med dette Thesis Proposal har været at præsentere mit ph.d.-projekt samt at italesætte nogle punkter, jeg særligt er interesseret i at diskutere under den mundtlige præsentation. Mit håb er således, at jeg med dette TP har præsenteret de væsentligste forudsætninger for en kvalificeret diskussion af den økologiske validitet af mit undersøgelsesdesign, af mulige analysetilgange til det empiriske materiale, samt af journalistisk tekstproduktion i en oversættelsesmæssige ramme.

BIBLIOGRAFI

Alamargot, Denis/Chanquoy, Lucile 2001: *Through the Models of Writing*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Alves, Fabio (ed) 2003: *Triangulating Translation: Perspectives in process oriented research*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Alvstad, Cecilia/ Hild, Adelina/Tiselius, Elisabet (eds) (2011): *Methods and Strategies of Process Research. Integrative approaches in Translation Studies*. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam / Philadelphia.

Askehave, Inger/ Kastberg, Peter (2001): *Intergeneric Derivation: on the Genealogy of an LSP text*. I: *Text* 21 (4), side 489-513.

Askehave, Inger/ Zethsen, Karen Korning (2002): *Translating for Laymen*. I: *Perspectives - Studies in Translatology*, vol. 10: 1, side 15-29.

Askehave, Inger/ Zethsen, Karen Korning (2005): *Medical Communication: Professional-Lay*. Encyclopaedia of Language and Linguistics, Section on Medicine & Language. Elsevier, side 644-649.

Bereiter, Carl/ Scardamalia, Malene (1987): *The Psychology of Written Composition*. Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.

Bernadini, Silvia (2001): Think-aloud protocols in translation research. Achievements, limits, future prospects. I: *Target* 13:2 (2001), side 241-263.

Christensen, Tina Paulsen (2011): Studies on the Mental Processes in Translation Memory-assisted Translation – the State of the Art. I: *trans-kom* 4 [2] (2011), side 137-160.

Dam-Jensen, Helle/ Heine, Carmen (2009): Process Research Methods and Their Application in the Didactics of Text Production and Translation Shedding Light on the Use of Research Methods in the University Classroom. I: *Trans-kom* 2 [1] (2009), side 1-25.

Englund Dimitrova, Birgitta (2010): *Translation process*. I: Gambier, Yves & Van Doorslaer, Luc (eds): *Handbook of Translation Studies*. John Benjamins Publishing Company, side 406-411.

Englund Dimitrova, Birgitta (2006): *Segmentation of the Writing Process in Translation: Experts Versus Novices*. In: Sullivan, Kirk P.H./ Eva Lindgren (eds.): *Computer keystroke logging and writing: methods and applications*. Amsterdam: Elsevier, side 189-201.

Englund Dimitrova, Birgitta (2005): *Expertise and Explicitation in the Translation Process*. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam/Philadelphia.

Ericsson, K. A., Simon, H. A. (1984). *Protocol Analysis: Verbal Reports as Data*. Cambridge, Massachusetts: MIT.

Dragsted, Barbara (2006): Computer-aided translation as a distributed cognitive task. I: *Pragmatics & Cognition*, Vol. 14, Nr. 2, 2006, side. 443-463.

Dragsted, Barbara (2004) *Segmentation in Translation and Translation Memory Systems: An Empirical Investigation of Cognitive Segmentation and Effects of Integrating a TMSystem into the Translation Process*. Ph.d.-afhandling, Copenhagen Business School. Copenhagen: Samfundslitteratur.

Gambier, Yves & Van Doorslaer, Luc (eds) (2010): *Handbook of Translation Studies*. John Benjamins Publishing Company.

Göpferich, Susanne (2008): *Translationsprozessforschung. Stand, Methoden, Perspektiven*. Tübingen: Narr.

Göpferich, Susanne/ Jakobsen, Arnt Lykke/ Mees, Inger (eds) (2008): *Looking at Eyes: Eye-Tracking Studies of Reading and Translation Processing*. Copenhagen Studies in Language 36. København: Samfundslitteratur.

Hansen, Gyde (2005): Experience and Emotion in Empirical Translation Research with Think-Aloud and Retrospection. I: *Meta* 1 (2), side 511-521.

Hansen, Gyde (ed) (1999): *Probing the process in translation: methods and results*. Copenhagen Studies in Languages 24. København: Samfundslitteratur.

Holm, Andreas Beck (2011): *Videnskab i virkeligheden. En grundbog i videnskabsteori*. Frederiksberg. Samfundslitteratur.

Hutchins, Edwin (2000): Distributed Cognition. –
<http://files.meetup.com/410989/DistributedCognition.pdf> (22 august 2012)

Hvelplund, Kristian Tangsgaard (2011): *Allocation of cognitive resources in translation. An eye-tracking and key-logging study*. Ph.d.-afhandling, Institut for Internationale Sprogstudier og Vidensteknologi, Copenhagen Business School.

Immonen, Sini (2006): Translation as a writing process. Pauses in translation versus monolingual text production. I: *Target* 18:2 (2006), side 313–335.

Jakobsen, Arnt Lykke (2006): Research Methods in Translation – Translog. I: Rijlaarsdam, Gert/ K.P.H Sullivan/ Eva Lindgren (eds.): *Computer Keystroke Logging: Methods and Applications*. Oxford: Elsevier (Studies in Writing 18), side 95-105.

Jakobsen, Arnt Lykke (2005): Investigating expert translators' processing knowledge. I: Dam, Helle V./ Engberg, Jan/ Gerzymisch-Arbogast, Heidrun (eds.): *Knowledge Systems and Translation*. Berlin: Mouton de Gruyter (Text, Translation, Computational Processing), side 173-189.

Jakobsen, Arnt Lykke (2003): Effects of think aloud on translation speed, revision and segmentation. I: Alves, Fabio (ed) 2003: *Triangulating Translation: Perspectives in process oriented research*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, side 69-95.

Jakobson, Roman (1959): On Linguistic Aspects of Translation. I: R.A. Brower (ed.). *On Translation*. Cambridge, MA, Harvard University Press, 232-239. Genoptrykt i Venuti, Lawrence (ed) (2000). *The Translation Studies Reader*, London and New York, Routledge, side 113-118.

Jensen, L. Becker (2003). *Den sproglige dåseåbner – om at formidle faglig viden forståeligt*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag/Samfundslitteratur.

Jääskeläinen (2010): Think-aloud protocol. I: Gambier, Yves & Van Doorslaer, Luc (eds): *Handbook of Translation Studies*. John Benjamins Publishing Company, side 371-373.

Kastberg, Peter (2007): Knowledge Communication – The Emergence of a Third Order Discipline. I: *Kommunikation in Bewegung Multimedialer und multilingualer Wissenstransfer in der Experten-Laien-Kommunikation*. Villiger, Claudia/ Gerzymisch-Arbogast, Heidrun (Hrsg.). Verlag Peter Lang.

Kastberg, Peter (2009): Knowledge Communication – Formative Ideas and Research Impetus. I: *Programmatic Perspectives*. 2010; vol. 2, nr. 1, side 59-71.

Li, Defeng (2004): Trustworthiness of Think-aloud Protocols in the Study of Translation Process. I: *International Journal of Applied Linguistics*, 14 (3), side 301-313.

Linell, Per (1998): Discourse across boundaries: On recontextualizations and the blending of voices in professional discourse. I: *Text* 18 (2), side 143-157.

Lindgren, Eva & Sullivan, Kirk P. H. (2006): Writing and the Analysis of Revision: An overview. I: Kirk P. H. Sullivan & Eva Lindgren (eds): *Computer Keystroke Logging and Writing*. (Studies in Writing 17.) Oxford/Amsterdam: Elsevier, side 31-44.

Lorenzo, Pilar (1999): Apuntes para una discusión sobre métodos de estudio del proceso de traducción. I: Hansen, Gyde (ed): *Probing the process in translation: methods and results*. Copenhagen Studies in Languages 24. København: Samfundslitteratur, side 21-42.

Nord, Christiane (1997): *Translating as a Purposeful Activity. Functionalist Approaches Explained*. Manchester: St. Jerome Publishing.

O'Brien (ed) (2011): *Cognitive explorations of Translation. Continuum Studies in Translation*.

Perrin, Daniel (2006): Progression Analysis: An Ethnographic, Computer-based Multi-method Approach to Investigate Natural Writing Processes. I: Luuk Van Waes, Mariëlle Leijten,

Christine Neuwirth (eds): *Writing and Digital Media*. (Studies in Writing 17.)

Oxford/Amsterdam: Elsevier, side 173-179.

Risku, Hanna (2010): *A cognitive scientific view on technical communication and translation: Do embodiment and situatedness really make a difference? I: Target 22(1)*, side 94-111.

Risku, Hanna (2002): Situatedness in translation studies. I: *Cognitive Systems Research 3* (2002), Elsevier, side 523–533.

Rumelhart, D. E. / McClelland, J. L. (1986): *Parallel distributed processing. Explorations in the microstructure of cognition*. Volume 1: Foundations. Cambridge: MIT.

Schilperoord, j. (1996): *It's about time: Temporal aspects of cognitive processes in text production in text production*. Amsterdam: Ropodi.

Schjoldager, Anne (2008): *Understanding Translation. With Henrik Gottlieb and Ida Klitgård*. Århus/København: Academica.

Schubert, Klaus (2009): Positioning Translation in Technical Communication Studies. *The Journal of Specialised Translation* [11]: 17-30 – http://www.jostrans.org/issue11/art_schubert.php (22 august 2012).

Sarangi, Srikant (1998): *Rethinking recontextualization in professional discourse studies: An epilogue*. I: *Text 18* (2), side 301-318.

Sullivan, Kirk P. H./ Lindgren, Eva (eds) 2006: *Computer Keystroke Logging and Writing*. Amsterdam: Elsevier.

Sullivan, Kirk P. H./ Lindgren, Eva (2006): Digital Tools for the Recording, the Logging and the Analysis of Writing Processes. I: Luuk Van Waes, Mariëlle Leijten, Christine Neuwirth (eds): *Writing and Digital Media*. (Studies in Writing 17.) Oxford/Amsterdam: Elsevier, side 153-157.

Vermeer, H.J. (1989/2000): *Skopos and Commission in Translational Action*. I: Venuti, Lawrence. (ed.): *The translation studies reader*. London and New York: Routledge, side 221-232.

Zethsen, Karen Korning (2007): *Beyond Translation Proper – Extending the Field of Translation Studies*. I: *TTP, Études sur lo texte et ses transformation*. Vol. XX,1, side 281- 303.

Zethsen, Karen Korning (2009). *Intralingual translation: an attempt at description*. I: *Meta: Journal des traducteurs*. Vol. 54, nr. 4, december 2009, side 643-890.